

Pridružiti na ciju god. 3 for., na pol. god. 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
 Za Srbiju 30, 15, 1/3 groša. Izlazi svake Nedjelje jednaput.

U svim svakodnevna predmeta molimo na uredu uputiti
 Napisana neprimamo

God. III. U Kalači

U Četvrtak 7. Studenoga 1872.

Broj 45.

PRUSA I RUSA PRIJATELJSTVO PRAMA AUSTRO-UGARSKE.

Naša bi zadaća bila : da obima ostanemo prijateljima, i da nas nijedan samovoljno neuzmogne silovat, da kad jednom prijateljimo, onda umorani budemo drugom dušmaninom postati.

Vojnovodje su prije uvijek smatrali, za načelo : da ledja nije slobodno ogolit. Buduć će neprijatelj upora-bit prigodu, i odud napast, pak što god smo većma napridovali to će po nas gore biti. Mi u komšiluku imamo rumane i Slavene. Razborita politika na to nas nuka : da s ovima u najiskrenie prijateljstvo stupimo, i poput ovog sav naš upliv na to upravljamo : da rumani, i slaveni, duševno i tvarno snažni postanu, obadvoje želi naša državna sigurnost, i u sigurnosti obstajanje.

Jel rumani i jugoslaveni ako su prijatelji silu nam mogu pomoći, ako su pak neprijatelji mnogo nam mogu škoditi. Jerbo ih i prama rusu, i prusu za ledji imamo. A poklem se duševne i tvarne sile izvijaju u slobodi — nastojat nam valja : da se ova gdje jest učvrsti, a gdje nije tamo da se uvede. A da koraci naših državnih vodjah, nisu bili na korist ustavne slobode upravljani, jasno nam dokazuje ona težnja kojom je uvijek turska porta u svakom pitanju podupirana.

Mi smo prijatelji svakog puka, i nećemo da se rumani i jugoslaveni gubitkom turčina pomažu. Al nevidjamo: šta bi to udilo turskoj: ako bi se ustavna Sloboda, i u njoj, jednako građansko pravo svakom turskom podahniku podielilo, t. j. da se u turskoj Carevini svakom čovjeku osigura pravo na slobodu osobe i imetka, da vrhu ovih nevlada samovolja, i otimaština, već vlada spremnost, radinost, i u radinosti umjetnost.

Na ovo bi trebalo težiti! Austro-Ugarskoj u kojoj težnji morala bi je podupirati cila Evropa, premda bi

stajala na pravici, koja nemože udit turčinu kada koristi kršćjaninu. Riečom nastojat bi valjalo : da kršćjanin pristane biti sužanj, kakav je u turskih pokrajinah, već postane imovinom i osobom slobodan i turčinu u svakom pravu spodoban. Ovoje zahtiv koji nedira u tursko Carstvo, već želi da se ovo ustroji po uzoru drugi državah koje se u Evropi nalaze.

A ovo bi imala Austro-Ugarska za pravo da želi od turčina; buduć da ob ovom zavisi sigurnost Austro-Ugarske. Jel dok je turska u dosadanjim stanju, donle Austro-Ugarska nikad nemože povierenja imat u tursku politiku, još ni onda ako bi njezini državnici najizkrenii prijatelji, i turski patriote bili, što sigurno nisu, jerbo bi prus i rus ondašnje kršćjane lahko znao zasliepit i tursko prijateljstvo ništetnim učinit.

Ništa nije laglje već neizobražena čovieka zamamit, riečom i obećanjem, najskole, kad se oni, koji bi trebalo da puk prosvietljivaju dadu za novce kupiti, i postaju podlim sriedstvom prusa ili rusa.

Ako bi se pak kršćjani u slobodi odgojavali, i svietlostju znanosti umom i srcem razvili, onda ih nebi mogli, tako zasliepit : da nevide: da oni u prusu i rusu nemogu imat prijatelja, buduć bi i jedan i drugi samo po njima svoje interese učvrstiti i unapriditi rad bio.

Nama bi nastojati valjalo : da rumania srbia i crnogora osnaži, a Bosna i Bulgaria onima spodobno stanje dobiu; pak smo onda naš obstanak osigurali, ako smo s ovima prijateljstvo učvrstili. Dva put bi razmislio, i prus i rus dok bi se na to odljučio : da nas napadne, a pobjeda i onda bi mu nesigurnom postala, ako bi se oni jedan na drugog oslonjali, jerbo bi onda na našoj strani imali francesca i ingleza radi koji talian, ako ga je i zadio za svoj pojas g. Bismarek maći se nebi smie.

A ovako kad slavene nositiniamo slavim imenom

barbara, kad u rumanii nimca i židova branimo, kad turčinu pomažemo, da nepopuštja lance kojima je obvezao kršćjane, onda onu siromašnu ulogu igramo: da prusu skut ljubimo, i moljakajuć oči k rusu uzdižemo, nebil se smilovao i nas u miru ostavio; ovako možemo za jedan čas produljiti al nikako spasiti život. Ovaka politika prazno ostavlja mjesto prusu i rusu: da podhranjiva razdor i neslogu u naši nutarnji, da nam ogoļjava ledja, i da u pogibeli nenadjemo ni prijatelja ni komšie, kojibi htio, i akobi htio a on bi i mogo pritrčati u pomoć.

D O P I S I.

B a č, 26-og Listopada. — Prošlog ponedjeljnika je radostni dan osvanuo Baču, buduće da se ovi dan namjestilo u zvonik (toran) novo zvono od 2123 fut.

S početkom mieseca Svibnja je očitovala g. Tereza Wohlfart udova Karle Puha, da je njezina želja, po želji svog pokojnog čovieka (umro u Baču 1871. dne 21. Listopada) dati saliti jedno novo zvono koje će biti drugima skladno. Ovoj njezinoj želji sam najradostnie privolio buduće da se takvo što u Baču još čulo nije!

Pozvao sam g. Franju Walser, tako i pečujskog i bajskog zvonasalivatelje da bi mi poslali proračunjanje troška. Walser je se podhvatio po 98 frt. a drugi dva po 100 fr. salivati centu. Pogodba se sklopila sa Walserom i zvono od 2123 fut. dobismo sa nadpisom „Bogu na slavu, sv. Karli Bor. na čest, a na probudjenje pobožnosti rim. kath. naroda bačkog po želji svog pok. supruga Karle Puha dala je saliti njegova udova Tereza Wohlfart 1872. Koje je baš na imendan našeg dobrostivog Nadbiskupa i Pokrovitelja (patrona) u Kalači po Prisvitlom g. Ivanu Nehiba posvećenom Biskupu i bačkim siuu dne 19-og Kolovoza svečano posvećeno.

Zvono ovo, potlam bih zvonara sa svim na novo sastavljena, jeste prošlog ponedjeljnika posle podne izmed 1 - 2 satih po Jakovu Neller ovdašnjem tesaru srčno i brez svake najmanje nesreće u prisustvu mnogobrojnog mēstnog i obližnjeg naroda podignuto. Čena i trošak stoji do blizu 3000 fr.

Posao čist i glas umiljat daje svēdočanstvo o umjetnosti g. Franje Walser.

Pervi put je zvonilo u prošlu srēdu prēd noć na pokojnog Karlu Puha, za kogaje u četvertak podušja služba (Requiem) overšena. Bog da plati g. dobročiniteljici koja se tome najbolje raduje što je mogla želju svog pokojnika izveršiti: a narodu rim. kat. bačkomu neka bude na utiehu!!

G. B. župnik.

A l j m a š, 20. Listop. Ono srce je kucalo u meni onda, kada sam priko Batjina prišo koje ljubavju plamti prama rodu svojemu. Batja u sried šarközke magjarštine šokačka i to veliko selo, sa 2540 duša s malom iznimkom šokačka jezika, samo je mala zemlja, na kojoj ove duše moraju živiti, radi čega teškom mukom i velikim radom se mogu uzdržavati. Silna je dakle sirotinja i velika kukavština u ovom selu; mnogi magade krvom, još više njih odićom, sbog toga od svakud nevoljom tiskani, padaju u ruke nemilosrdni lihvara novčara, koji ji gule nemilo i nedrago.

Kad se batjincu zamagli prid očima, dodje u Kalaču, ide u Fajsž u Tolnu, svejedno mah se on kuda okrenio nedobiva drugēie pomoći već založi zemljište, i to tako, da svake godine barem toliko plati ako ne više koliko je zajmio, dobie n. p. 40 fr. zato barem po lanca, ako ne čitav mora on svojim simenom posijati, i sve uraditi što trieba, pak uneti vjerovniku sve što rodi; koliko je ovo znađu procieniti, kojima je poznato: da Batjinac umi iz po lanca izvaditi 60—70 frti vrtlarskim načinom. I eto da batjinac radi, trudi se a plod bere Kalačanin, Fajsinae, ili Toljnjanac. Reće ljudi zašto prave dug? i pravo imadu, jel bo bi se mnogi mogli riešiti ove nevolje da nečine, kako čine. Al buduće sam ja čoviek istine, neću da i ono oćutim što im na izgovor služi.

Batja je imala neizbrojene vlasteline spajije jerbo je ovde zemljište podjednako medju mužkima i ženskima die-

ljeno bilo nije riedko bilo daje spajija jednog kmeta posidovao, bilo je i tako daje ovaj dva spajije imo.

Mislio bi čoviek ako su batjinci onda živi ostali, da su pod suncem slobode, koje je ograniło vrhu osobe i zemljišta osnažili, i okriepili se dušom i tielom. Al koji ovako misli, vrlo se vara. Od ovo doba batjinci brzim korakom teže svojoj propasti.

Ako je rastilo počelo venuti pak se iznese na sunce, prije će skončati; batjinci su u kmetstvu zakrljali dušom i tielom pak kako je došla sloboda, izplamtalo je i ono malo žieća, što je u njima bilo.

Valja znati: da su peštanski varmegjaši već od vajakada na Batju, Dušnok i Sv.-Ištvan svim silam navaljivali da ih pomagjare, i buduće im i crkvena vlast u ruku išla u škuli i crkvi, to im je toliko pošlo za rukom da su im jezik do živca izkvarili. Govore ovi njekošni šokci i magjarski i slavski, al tako izmišaju ova dva jezika: da ga ni magjarski ni slavski nerazumiš, niti mu stvar koja izvan dilokruga kruha leži predstaviti možeš da je shvati. Žalost je gledati i slušati ovaj puk, od naravi skrban radinj i marljiv.

A kakav mu je jezik, tako mu je srce, i um riećom svako njegovo osićejanje i umovanje mora biti krivo, prama iznakaženom jeziku.

Ovi Magjarski mudraci dokućili su to: da se kod ovakog puka zna svakojako zlo silnom brzinom razprostranjati, al sad već neznadu naći načina, kojim bi mogli, i što dobra razprostraniti, jerbo uzo ti magjarski, ili slavski kalup, nije po njevnu pamet i osićejanje podoban premda ono ni jedno, ni slavsko ni magjarsko nije:

Dok su bili spajije, vlastit interes je ove nukovao: da nadziru svoje kmete, i brane ih od svake pogibeli, da ih za sebe učuvao čitave; a od kako se podieli še, trče bivši kmeti u mriže novčara Kalački, Fajsanski i Tolnanski, da postaju sužnjem na svojoj zemlji.

A da zamrače pamet, da im ova nepokaže ponor propasti u kog hrle, da pomute srce da ovo ne osiće bol vrhu propasti koja se nad njima razastire, što zarade dadu za rakiu i vino pak tako razpu i ono malo dobra tvarna i duševna, što im je zaostalo, i postaju pukim siromakom, po duši i po tielu, po umu i po sreću. Razastrle se vrhu nji tmiue neznanosti, obvukoji mrak nećudorednosti, da svaki dan idju manji prid Bogom i ljudem.

Ovo zna svaki čoviek u ovom okolišu, al nećeš ga naći ni popa ni svietovnjaka, koji bi se samo i htio o tom razgovarati, kako bi se moglo pomoći ovim šokcem; jerbo se svaki boji da na truje ne nagazi. Al sve je zalud, što su naši predji sagriješili proti ovom puku, ako mi nenastojali bude-mo popraviti, grieh naši predja, namaće natirat žuljeve na rameni.

Bratjo manite se magjarisanja; neima drugog lieka za ovaj puk osim onog homeopatićnog, što ga je pokvarilo, to će ga popraviti. Podajte mu jezik natrag, koga ste mu oduzeli, u škuli crkvi i seonskoj kući, t. j. učite ga na ono što mu je duši i tielu potriebno svojim starim jezikom materinskim pak ste oteli propasti jedan cio puk. Ako ste mu um razsvietlili, i srce na put ćudorednosti izpravili, podieli ste mu kriepost, koja će mu zajmit sile da se sam on otme lihvarom iz ruku, otrizni se od rakie i vina; pak nastupi onu radinost: koja umi ne samo šta zavriediti, već znađe zasluženo i zaštediti.

Stari rodoljub.

Č i b r a k, na dan Svih Svetih. Znam da Vas kurdske i čibraške kao i u obće tolnanske novosti malo zanimaju ponajviše s toga, što je osobito u ovih krajevih za Božjih ledjih preslabo zastupan naš narod.

Svatoplukove Slavene iztriebio ovuda Magjar, a njega decimira i češlja Švabo, pa će, vrne li se još koja Bach-Šmerlingova godina, za nekoliko decenijah ove strane onako proći, kako sam već više putah nagoviestio i baranjskoj županiji.

Imena Žabrak, Dobrakesa, Jovanca, Kodgjola, Duž, Nana, Kozar, Mućinj, Drug (Dorog), Manjok, Zavod, Toma-

šin, Kokoš i. t. d. bjelodano pokazuju, da su ta mjesta s mnogimi drugimi u ovih dvih županijah nekad naselili i uzdigli Slaveni.

Oni su se stranom ovdle izselili i svoj zavičaj drugim ustupili, stranom pako na vječnost preselili, čekajući o sudnjem danu ovdje na stražnje svoje uskrsnuće.

Vječni jim pokoj! želim i molim Boga velikoga, da se nad humke njihovih grobovah povrate mladi slavjanide i uzkrise neumrlu slavu praotacah svojih.

Onda će biti i za Vas i za nas odayle radostnijih i zanimivijih viestih, a dotle sakupljajmo i priobćujmo javnosti sve, što unapriediti može duševni i tvorni razvitak našega po Ugarskoj silno razasutoga naroda.

21-a pr. m. izbirani su u nazočnosti gyöukškoga sudca poglavari čibraški na tri godine po najnovijoj uredbi.

23-a pako pod nadzorništvom srezkoga tomašinskoga sudca obdržavao se izbor poglavarstva kurdszkoga na tri ljeta.

Izabran je najprije selski knez u svakoj obćini i to ceduljami poedinacah obćinarah, na kojih je svaki upisao desetoricu iz svoje sredine. Koi je najviše glasovah dobio, taj je postao knez.

Za njim je isto tako od ukupnih obćinarah, virilistah naimo i prostih biračah biran podknez, zamjenik knežev, u slučaju da sudi ako ovaj nebi bio prisutan.

Zatim je biran prvi i drugi odbornik.

Iza ovih četvorice izabrano je pet virilistah, koji su tobože odličnjaci u obćini. Njihova je dužnost razpravljati s ono četiri sve važnije predmete, tičuće se cjelokupne obćine. Kao zamjenici ovih izabrana su, druga petorica u slučaju, ako bi koj umro, obolio, il inače razpravam obćinskim prisustvovati zapriečen bio.

Osim virilistah izabrana je po naredbi svaka obćina i pet redovitih odbornikah sa petoricom njihovih zamjenikah.

Vidimo dakle da cjelovito poglavarstvo osim maloga kneza pjenezničara, i sirotinskog oca, koji novcem obćine i sirotinje obćinske barataju, sastoji iz 25. osobah. A to posve razborito; jer su tri godine i duge i tegotne i za narodne zastupnike i obćinske poglavice u Ugarskoj.

Mi Slavjani možemo čekati dok sazrela jabuka trpika padne s ustavne u absolutnu vladavinu. Nas ništa na svietu nemože više presenetiti; predplivamo vodu, pregoret ćemo i vatru. Užasnost nastajućih dogadjajah nit će nas iznenaditi niti zaplašiti; jer smo vikli ići per crucem ad lucem, per castra ad astra! Nu smiešno će se i oporno to činiti onim, koji snivajuć danas na dušecih zlatne slobode neće da slušaju glas iz pustinje: narodi hoće i žele, traže i dobiti moraju ravnopravnost narodnostih i jezikh! Blaž.

R A Z N E V I S T I.

— Knjiga našim čitateljem razaslana nema cienes. Ured.

— Iz Bača nam piše prijatelj. Danas sam jeo jabuku sa svim ukusnu i zrelu. Koju je ovog ljeta jabuka voćka drugi put ponela i sazriela. Usevi su nam lepši neg šta su bili lane posle Gjurgjeva, vrieme verlo ugadja, neznamo što će Bog dati!

— Židovi su sastavili medjunarodni odbor u Beču -- koji će se briniti za tvorno i duševno podizanje židovah, stanujuć u rumanii, liep primjer, i vriedan da ga sliede slaveni, na oslobodjenje svojih jugobratja trpećih pod turskim jarmom.

— Magjarski Listovi tvrde da je hrvatska regnikolarna deputacia uvidila: da nije kadra bolju sastaviti nagodbu po hrvatsku od one Raachovske od 1868. pak se tobože narodna stranka udara u prsa, što je u odporu tako daleko otišla, da joj sad teško znać stazu, kojom bi se natrag krenula, naravno tako da se hrvati i neosite. Ovi magjarski listovi sigurno odaju svoja čuvstva, koja se nikad nisu u duši ni jednog hrvata začela.

— U Švajcu bernsko saveznoviće napatčiva Kanton

Vallis da Isusovca Allet, u Lenku za plovana izabrana, nepotvrdi. — Katolici imadu pravo, kada se dopada protestantom — ustavna sloboda se miri po volji vlastodržaca.

— U Zurichu (Švajcarska) na Sveučilištu ima do devetdeset ženskinja upisani. Starešine zebu da ovo sveučilište neizgubi svoj muževski znak.

— Niki uzapćenik talianski u rimskoj tamnici time se zabavljao, da je banke od 10 franaka pravio, o i koji je već nekoje po tamničarski činovnici u promet uveo. Ovakim dilami se neuzvisuje kraljeva čast u očima puka rimskog.

— Srbska Vlada sića visoku Pertu, da joj povрати grad Mali Zvornik, kao srbsku svojinu, pak izjavlja: da nema volje novi 36 godina za ovim čekat.

— Od kako je Mithad paša s Vezirstva pao, od to doba počimaju vele sile uvidjat: da turska nema moći za uskrsnuće.

— Turske Novine mudruju: da bi triebalo i krštjane uvrstit u vojnu, da se pripriči ginenje musulmana, pa daju upravi saveta, kako bi valjalo oružane krštjane po namiestjat, da nepostanu musulmanom pogibeljivi, veli da ih trieba u turske pokrajine u posadu metuit, kratkovidna mudrost, koja neuidja: da je ravnopravnost najpouzdanja čuvarkuća.

— Kolera se i u Budimu pomolila, čuvat se valja od nazebe, i osobito trbu u vrućem držat.

— U Portugallii, gdje su crkvena dobra već davno gladni pojagmili, a crkve pridali siromakom da ih uzdržaju, sad tako kaue pomoći Svećenstvu: da utamane što je još zaostalo namastira, van jednog u svakoj Biskupii, koje će se takodjer umanjat, da se njihovim dohodcima platja svećenstvo. Ko jedanput sidje sputa taj se teško zna izpraviti.

— U Španjulskoj će se skoro razpravljat pitanje: triebal prijašnje Sagastovo ministarstvo staviti pod tužbu. Pokušaj parlamentarne ustavnosti, ljubopitno će mo izčekivat posledice.

— Poljaci već počimaju uvidjat koliko važe niemačka obećanja, koji su kadri i Carske rukopise u Starež baciti. Ovakim je, Poljakom obećano 1869. da će se uprava njihovim jezikom vršiti, ove godine je izteko termin 22. Lip. činovnikom ostavljen: da osvoje poljski jezik a 3. List. se zapovieda financialnom činovničtvu: da se pisma odpravljaju u Beč nimački sastavljena.

— Inglez Stanley, (koji je iztražio dr. Livingstona svojeg surodnika plovećeg na sjevernom polokruguzemaljskom), obećaje: da će iskustva svoja pridavat slušaocem priko 100 večeri, a ova trudba biti će mu nagradjena sa 50,000 dollara. Dokaz da inglezi ume očieniti i znanost.

— Grobni Spomenik, zidja jedan Amerikanac svojem otcu Gordonu Bennet, bivšem osnivatelju i vlasniku novina „Newyork Herald“ staćega 250,000 dollara, ogromna mora biti baština, kada se sin pokaziva toli zahvalanim.

— Gosp. Slavya ministar trgovine u svojoj okružnici upozorava županijske oblasti, da nadgledaju šume, s kojima pojedini nerazborito gazduju siku ih priko mire, neizrasle pasu, i tako utamanjivaju.

— Vatra u Srbskom Biogradu, od 21. List. prouzrokovala je štetu od pol miliuna.

— Kako iz oblika novina vidimo, ljude je napala bolest dvoboja; prosti se biju batinom, a obraženi sabljom i pistoljom, franceska vlada traži lieka ovoj bolesti u osnovi strogog zakona, koji će uzavrlu krv utaložit.

— Poznato je da se turci groze od prilika ko naši nazarenci — al Khedive egypatski počima rušit ovu predsudu koja zaglavljiva, put svakoj umjetnosti. Uzdigao je spomenik svojem djedu Mehmed Alii, osnivatelju vladalačke obitelji, koji će se skoro odkriti.

— U Slavonii su zabranjeni vašari rogata marve sbog kuge, koja je već i u gornjoj Bački selu „Madaraš“ počela morit govedu.

— U Ameriki na hiljade boluju konji sbog čega promet zapiuje.

— Villim car kao izborni sudac rješio je pitanje hatara medju Sjevernom Amerikom i inglezkom kanadom, koje je već dulje vremena ova dva srodna naroda ogorčavalo.

— Nj. Veličanstvo je blagoizvolelo odkriti svoju pre-milostivu nakanu prid Ivanom Danilov dalmatinskom delegatu, pohoditi Dalmaciju — kako to bude moguće.

— Kolera nemila bolest, već se i u prusku i inglezku uselila. Jedan magjar piše da se od nje može čovjek učuvati, ako dan i noć kako je moguće desnu ruku na trbuvu drži ova svojom narovnom vrućinom odbija groznicu, prehodnicu kolere.

— Oko Austrijskog ministarstva sve se savijaju oblaci koji će porodit vihar, da odmete Anersperga, i ostavi mjesto čovjeku, koji bi umio niemce izmiriti s narodnostima, sad spominju gr. Falkenhaina.

— Vladar od khive u sriedini Asie opire se velesili ruskoj i neće da izda uzapćene ruske podahnike. Izčekava sudbinu Teodora Abisinskog vladara, koji je u Afriki ovako nadražio ingleze.

— Ministarski izvještaj dokazuje, da se kolera uselila u Budim-Peštu, Kašu, i Mramaroškoj županii.

— Sad će se razpravljat u inglezkoj, jedne žene par-nice, koja je 20 ubojstva počinila, u porodicam svojih muževah, udavala se četiri puta zove se Maria Anna Kotray, poslužavala se otrovom sv. pismo svjedoči: da neima goreg stvara od žene ako glavom zakrene.

— Hrvatska regnikolarna deputacia sastavila je svoje zahtive glede položaja finacialnog, al buduće i druge zahtive izčekiva koje će sve g. Živković složiti, zato ovi još nisu u magjarsku deputaciju prinešeni, tvrde da su Hrvati po zahtivi svi ujedinjeni.

— Privisoko naše dvore, provodi dneve u Gödöllövu. Nj. Veličanstvo više puta dolazi u Budim.

— Srbska skupština nije primila predlog, kojim bi se židovi iz vojne izključali.

— Čehi ni danas neće da niemcem sudjeluju na polju zakonodavskom.

— U inglezkoj počimaju konji bolovat, i ginit.

— Taliancem silne je štete nanela poplava, izgubili su već 20, miliuna lira, a vode se još nisu u korita povratile.

— Na koliko zanima amerikance izbor presidenta, vidise iz silni skupština koje se održale, liberalni republikanci imali su ovaki 300 a stari republikanci 1000.

— U Teresianum bečki znanstveni zavod prispio je već asturijski princ sin bivše Španjulske kraljice, gdje će se izobražavati u nauci, govori dobro nimački.

— U Pruskoj Velikaška kuća zabacila je novi red okružia po ministarstvu sastavljen, što je pomutilo liberalce, i vapiu da im g. Bismark iz Varcina priterče u pomoć.

G A Z D A L U K.

Jesenje oranje. Svakom poljodilcu valja znati, da se i zemljište mora hraniti ako želimo da zadrži svoju rodnu snagu. Navadno povraća se zemljištu snaga, koju joj rod oduzeo gnojenjem: al gdje je taj gazda, koji bi kadar bio svakiput svoju zemlju natoriti. Zato se Bog postarao, da se zemljište okriepi i drugim načinom. Košto svaki stvor uz onu hranu koju po naravi dobiva, uzdržuje se poglavito po svjetlosti, toplini i zraku, tako isto ovu hranu potriebuje i zemljište: dakle moraju se nidra zemljišta odkrivati: da uz-mogne primati u se, zrak, svjetlost, i toplinu što naši poljo-dilci već od davna znadu radi čega su običavali u jesen i za prolitnju sitvu orati i kopati. Al poklem se u jesen običavaju svatko obdržavati, zato se sbiva često: da jesenje oranje izostane na prveliku štetu poljodilstva.

Štogod je hraniva u zraku, u suncu, u kiši i snigu, to sve prima u se uzorano zemljište, dakle nagnoji se zemlja najjeftinim, načinom. A poklem svako rastilo radie stanuje

u zemljištu izmrljevnom, nego grumenatom, to je vidno po svakom poljodilcu: da mu je koristno jesenje oranje, premda se zimi grudve i grumenje razkiseli. Napokon poljodilac mora u račun uzimat i vlagu, kojom se rastilo peji, a o tem ne dvoji poljodilac da uzorano zemljište više i jednacie upia vlagu nego ono što nije uzorano.

A premda ni o tom nije siguran poljodilac da će spr-vine prolietja naić potriebne kiše dakle koristno je onu vlagu sačuvati kojom je zima napojila zemljište, dakle i čerez toga je koristno jesenje oranje što poljodilac može zaraditi sijanjem i tako zimnu vlagu za sime i kliju učuvati. Kako je dakle poljodilac odpremio poso, valja da plugom zapne u zemlju, i donle se oračine nemane dok mu se plug neza-mrzue.

Krumpir za sime namijenjen nije probitačno u po-drumu, ili kakvoj dubokoj jami u velikoj hrpi spremiti. Ako se i nepokvari, a eno mnogo izgubi od svoje plodnosti. Naši stari najpametnije su činili kad su krumpir priko zime u karmice mećali, i samo u tom su falili: što su karmice već-ma no što bi valjalo izdubljivali. Karmice treba da ima u duljini i širini jedan fat, a dubljini samo jednu stopu. Ako je više krumpira onda valja ovaki karmice više izkopati, pak krumpir osušen u ove usut, zatim ga ne slamom već golom zemljom pokrit na toliko da se ne smerzne, n. p. poldrug stope, pak ako bi mrzlo veće bilo onda se može kokuruž-njakom zakriti. A da se krumpir ovako spremljen boljma učuva od vode i miševa dobro će biti sve ove karmice malo na dalje jendekom obkopati, koji valja da je jednu stopu ši-rok a poldrug stope dubok. Ovim načinom moćemo mirnim srcem prolietje dočekati, jel će mo za sijanje čitava krum-pira imati. Ipak valja nastojati da krumpir u zemlji dobro sazrije, zato ga nije slobodno umah vaditi ako muje vriža i uvenila, jerbo je ova u zemlji još živa i krumpir na zrijanje hrani.

TRGOVINA I OBRTNOST.

Cinjenik. Pešta 2. Stud. Vuna, čojna fina 153 fr. misle da promet neće biti živahn. — Svinji turski 26½ — 27 n. srbski 280 — 350 fn. 27½ — 29 n. ugar. 28 — 29½ n. za izvoz 29 n. 400 — 500 fn. 30 — 30½ n. car. mž. — Mast. Varoška 34 fr. 50 n. bez suda a sa sudom 35 — 36 fr. amer. 32 fr. 50 n. — Slanina varoška 36 — 37 fr. dimlj. 38 fr. 50 n. sjabane 37 fr. 50 n. — Šljive, bosans. 7 u sudu 11 fr. 50 — 75 n. u žak 11 fr. 25 n. srbs. u sudu 11 fr. u žak 11 fr. 50 n. — Repca kila 12⅓ fr.

CINA RANE. Pešta, 2. Studena. Čisto žito Banat-sko, 81 fn. 6 fr. 30 — 35 n. 87 fn. 6 fr. 95 n. — 7 fr. Tisan-sko 81 fn. 6 fr. 40 — 45 n. 87 fn. 7 fr. 5 — 10 n. Pešt-budim. 81 fn. 6 fr. 30 — 35 n. 87 fn. 6 fr. 95 n. — 7 fr. Stolno-bi-ogr. 81 fn. 6 fr. 40 — 45 n. 87 fn. 7 fr. 5 — 10 n. Bačkog nema. — Raž 78 — 80 fn. 3 fr. 75 — 80 n. Ječam 66 — 68 fn. 2 fr. 25 — 40 n. — Zob 45 — 48 fn. 1 fr. 50 — 60 n. — Kokuruz 80 fn. 2 fr. 90 n. — 3 fr. 10 n. — Proja 82 fn. 3 fr. 25 — 40 n.

Zlato Dukat cars. 5 fr. 10 — 12 n. Srebro na stotinu 5 fr. 50 n. — 6 fr. 50 n.

Visina vode dunavske.

Pešta 2-og Studen.: 4' 8" nad 0. opada.

Požun 2-og Studen.: 3' 1" nad 0. "

Čisto vrijeme s mrazom.

Poruke uredništva.

K u r d : G. Bl. Srećno je prispilo, onoliko koliko možemo. Bo-ljo i šće nego ništa.